

Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding

Successen, uitdagingen en belangrijke resultaten in 2015

Kernpunten uit het jaarverslag van de directeur

Deze samenvatting behandelt een selectie van belangrijke activiteiten uit 2015 en biedt op geen enkele wijze een volledig overzicht van alle werkzaamheden en prestaties van het ECDC in 2015.

Raadpleeg voor een gedetailleerde beschrijving van de activiteiten, het werkplan en de organisatorische en administratieve structuren van het ECDC de volledige versie van het jaarverslag.

Aanbevolen bronvermelding:

Successen, uitdagingen en belangrijke resultaten in 2015 – Kernpunten uit het jaarverslag van de directeur. Stockholm: ECDC; 2016.

Stockholm, augustus 2016

ISBN 978-92-9193-920-6

doi: 10.2900/48359

Catalogusnummer TQ-01-16-570-NL-N

© Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding, 2016.

Alle afbeeldingen zijn auteursrechtelijk eigendom van het ECDC, met uitzondering van SCIENCE Photo Library (blz. 8); Tnarik Innael (blz. 11*); Province of British Columbia (blz. 13*); iStock (blz. 14, beneden); Ray Butler and Janice Carr, CDC (blz. 15, linksboven); Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maan-verenigingen (blz. 15, rechtsboven); Kathryn Deiss (blz. 16, linksboven*), NHS Employers (blz. 16, middenrechts*), Frankie Leon (blz. 16, middenboven*), Alex Proimos (blz. 16, beneden*); iStock (blz. 17)

* CC BY-NC-SA 2.0

Overneming met bronvermelding is toegestaan.

Auteursrechtelijk beschermde afbeeldingen in deze publicatie mogen zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteursrechthouder voor geen ander doel dan deze publicatie worden gebruikt.

Successen, uitdagingen en belangrijke resultaten in 2015

Kernpunten uit het jaarverslag van de directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord en inleiding	4
Bescherming van de volksgezondheid in Europa.....	5
Jaaroverzicht: Programma's en activiteiten gericht op ziektepreventie en -bestrijding.....	7
Antimicrobiële resistentie en zorggerelateerde infecties	8
Opkomende en door vectoren overgebrachte ziekten	9
Door voedsel en water overgedragen ziekten en veteranenziekte	10
Hiv, seksueel overdraagbare aandoeningen en virale hepatitis.....	11
Influenzavirussen en andere respiratoire virussen	13
Tuberculose.....	14
Ziekten die door vaccinatie kunnen worden voorkomen	17
Gezondheidsvoorlichting	19
Opleiding.....	20
Ziektesurveillance en voorbereiding en respons op ziekte-uitbraken	21
Het ECDC in één oogopslag: getallen en cijfers	22

Voorwoord van de voorzitter van de raad van bestuur

Hoewel ik nog maar sinds kort voorzitter van de raad van bestuur van het ECDC ben, ben ik al vele jaren betrokken bij de ontwikkeling van het Centrum. Toen het Centrum zijn tienjarig bestaan vierde, wist ik daarom als geen ander wat de afgelopen tien jaar is bereikt. Maar 2015 was niet alleen een jaar om terug te kijken. Het was ook een jaar van hard werken en gestage vooruitgang:

- Samen met de WHO en internationale partners werd een bijdrage geleverd aan de beëindiging van een ongekende ebola-pandemie in Afrika, waarbij onder leiding van het Centrum verscheidene veldmissies in Guinee werden ondernomen.
- Besluit nr.1082/2013/EU* over ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid werd uitgevoerd.
- Aan de lidstaten en de Commissie werden 42 Rapid Risk Assessments (snelle risicobeoordelingen) verstrekt.
- Er werden nieuwe hulpmiddelen ontwikkeld waarmee gezondheidswerkers en besluitvormers en beleidsmakers in Europa rechtstreeks toegang krijgen tot data.

Ik wil van deze gelegenheid gebruikmaken om mijn dank uit te spreken aan Françoise Weber, die fungeerde als een efficiënte, gewaardeerde en gerespecteerde voorzitter van de raad van bestuur, en aan Marc Sprenger, die van 2010 tot 2015 leiding gaf aan het Centrum. Gedurende zijn ambtsperiode consolideerde hij de organisatiestructuur van het Centrum, ontwikkelde hij een langetermijnstrategie en vertegenwoordigde hij het Centrum op tal van internationale evenementen.

Ook wil ik mijn dank uitspreken aan Andrea Ammon, die in mei 2015 de functie van waarnemend directeur op zich nam. De in dit verslag gepresenteerde resultaten laten zien dat het Centrum zich met succes heeft ingezet voor de bescherming van de volksgezondheid in Europa.

*Daniel Reynders, voorzitter van de raad van bestuur van het ECDC
15 februari 2016*

* Besluit nr. 1082/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 over ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid

Inleiding door de directeur

Het tienjarig bestaan van het ECDC op 22 september 2015 was behalve een mijlpaal en een gelegenheid voor een terugblik, ook het juiste moment om vooruit te kijken naar de opgaven waarvoor we staan. Het was dus geen toeval dat het ECDC onmiddellijk na deze viering met zijn partners bijeenkwam om te praten over een gezamenlijke strategie.

Het afgelopen jaar heb ik meerdere gesprekken gevoerd met Kateřina Konečná, die voor het Europees Parlement de contacten met het ECDC onderhoudt en ook lid is van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid.

Ik informeerde haar over ons werk op het gebied van ziektepreventie en -bestrijding, nieuwe projecten en onze inspanningen voor het vinden van nieuwe huisvesting. Het jaar 2015 stond ook in het teken van het eerste *programming document voor de periode 2017-2019*, een nieuwe vereiste dat de Europese Commissie alle Europese agentschappen heeft opgelegd.

Europese agentschappen werken nu gezamenlijk aan de geïntegreerde benadering van gezondheid, de zogenaamde "One Health"-aanpak. Het Centrum heeft ook de strijd voortgezet tegen antimicrobiële resistentie, een probleem dat wereldwijd meer aandacht moet krijgen.

In 2015 hield het ECDC nauwlettend de migrantenstromen binnen Europa in de gaten, teneinde in snel tempo potentiële risico's op de uitbraak van besmettelijke ziekten in de vluchtelingenpopulaties in de EU/EER te kunnen identificeren.

Het mobiliseerde 89 deskundigen om te helpen bij de bestrijding van de ebola-uitbraak in West-Afrika. Het Centrum is bijzonder dankbaar voor de inzet van de lidstaten. Mogelijk vormt dit de aanzet voor een nieuw tijdperk van samenwerking binnen het wettelijk kader van Besluit nr. 1082/2013/EU*.

Sinds het eerste kwartaal van 2015 volgt het ECDC de verspreiding van de virusziekte zika, waarbij voortdurend wordt beoordeeld wat de risico's voor Europa zijn. In december publiceerde het Centrum een snelle risicobeoordeling over het zikavirus en het mogelijke verband met microcefalie en het syndroom van Guillain-Barré.

Het is nu bijna tien maanden geleden dat ik de functie van waarnemend directeur op me nam. Ik dank Marc Sprenger voor de toewijding aan het ECDC waarvan hij de afgelopen vijf jaar blijk heeft gegeven. Ook wil ik mijn dankbaarheid betuigen aan de raad van bestuur van het ECDC voor het in mij gestelde vertrouwen en voor hun steun aan het Centrum. Het zwaartepunt van mijn werkzaamheden als waarnemend directeur heeft gelegen bij de zorg voor het probleemloos functioneren van het Centrum. Ik zal hiermee doorgaan totdat een nieuwe directeur in mijn plaats komt.

*Andrea Ammon, waarnemend directeur van het ECDC
zondag 20 maart 2016*

De gezichten achter de Europese volksgezondheid: Medewerkers van het ECDC verzamelen zich voor het hoofgebouw voor de jaarlijkse personeelsfoto

Bescherming van de volksgezondheid in Europa

Het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC), opgericht in 2005 en gevestigd in Stockholm, is het agentschap van de Europese Unie dat verantwoordelijk is voor het versterken van Europa's verdediging tegen infectieziekten. Het ECDC identificeert, beoordeelt en communiceert over huidige en opkomende bedreigingen voor de volksgezondheid op het gebied van infectieziekten en biedt de lidstaten van de Europese Unie ondersteuning bij hun inspanningen voor paraatheid en reactie. Het verstrekt EU/EER-lidstaten wetenschappelijk advies en is een betrouwbare bron van informatie op zijn werkterrein.

Op 31 december 2015 had het ECDC 260 medewerkers, die zich bezighouden met ziektesurveillance, uitbraakdetectie, het opstellen van wetenschappelijke adviezen, informatietechnologie, communicatie en administratie. In 2015 had het ECDC een begroting van 58,4 miljoen euro.

Een van de belangrijkste sterke punten van het ECDC is zijn vermogen om snel te reageren op de veranderende epidemiologie van infectieziekten. Het ECDC gebruikt en onderhoudt drie systemen, waarvan elk essentieel is voor één specifiek aspect van ziektebeheersing: EWRS (waarschuwingen naar aanleiding

van gedetecteerde bedreigingen), EPIS (epidemiologische informatie) en TESSy (ziektesurveillance).

Het systeem voor vroegtijdige waarschuwing en maatregelen tegen bedreigingen voor de volksgezondheid (*Early Warning and Response System on Public Health Threats of EWRS*) stelt de lidstaten en de Europese Commissie in staat om waarschuwingen te versturen over potentiële bedreigingen voor de volksgezondheid die vragen om een gecoördineerde respons op EU-niveau. Dit systeem is met succes gebruikt bij uitbraken van bijvoorbeeld SARS, de Mexicaanse griep (A(H1N1)) en, het meest recent, ebola.

Het informatiesysteem voor epidemiologische bewaking (*Epidemic Intelligence Information System of EPIS*) is een beveiligd webgebaseerd communicatieplatform dat het ECDC in staat stelt tot het uitwisselen van epidemiologische informatie met zijn internationale partners om signalen te detecteren die kunnen duiden op de uitbraak van een ziekte.

Het Europees surveillancesysteem (*European Surveillance System of TESSy*) is een zeer flexibele database voor het verzamelen van ziektegegevens. Alle 31 EU/EER-landen kunnen via dit systeem gegevens over infectieziekten melden.

Persoonlijke beschermingsmiddelen: EPIET-bursalen krijgen een indruk van wat het betekent om als gezondheidswerker in een ebolagebied te werken

Onderwijzen en opleiden

Het ECDC heeft een duidelijk opleidingsmandaat. Elk jaar verricht het Centrum een indrukwekkend aantal opleidingsactiviteiten. Het Europees programma voor opleiding in interventie-epidemiologie (EPIET) is het enige Europese opleidingsprogramma voor veldepidemiologie. Uitgangspunt van dit programma is dat het beschermen en verbeteren van de volksgezondheid in Europa een reeks gemeenschappelijke epidemiologische normen vereist. EPIET-bursalen werken als onderdeel van hun opleiding geruime tijd in een buitenlandse gezondheidszorginstelling. Dit biedt hun een uniek perspectief, waardoor ze zich in een ideale positie bevinden om bij thuiskomst het perspectief van het eigen instituut te verbreden.

EUPHEM vormt een aanvulling op EPIET en biedt praktijkopleidingen in testmethoden in microbiologische laboratoria in de EU en Noorwegen.

Capaciteit opbouwen

In samenwerking met deskundigen uit alle EU-landen ontwikkelt het ECDC routinematig gestandaardiseerde methodieken, opleidingsmateriaal en cursussen voor opleiders voor gebruik in de lidstaten. Deelnemers aan de opleidingsprogramma's van het ECDC vergroten niet alleen hun technische kennis,

maar ontwikkelen ook een echt Europees perspectief op epidemiologie, wat hen bijvoorbeeld helpt bij het uitvoeren van grensoverschrijdend onderzoek naar ziekten of de toepassing van nieuwe Europese normen, zoals gevalsdefinities voor ziekten waarvoor meldingsplicht bestaat.

Paraatheid

Het ECDC ondersteunt de lidstaten bij het ontwikkelen van paraatheidsplannen voor het minimaliseren van de gevolgen van noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid, zoals uitbraken van pandemische influenza of de import van zeer besmettelijke gevallen van virale hemorrhagische koorts. Noodmaatregelen worden regelmatig via simulatieoefeningen getest. Voor lidstaten die hun eigen simulatieoefeningen willen doen, zijn aanvullende opleidingsmodules beschikbaar.

Wetenschappelijk advies

Het ECDC roept routinematig deskundigenpanels bijeen voor het opstellen van een wetenschappelijk advies over besmettelijke ziekten voor de EU. Afhankelijk van de sterkte van het bewijs en de gebruikte methode wordt dit advies doorgaans bekendgemaakt via een *richtsnoer*, een *systematische evaluatie* of een *deskundigenadvies*. Deze categorieën werden in maart 2015 ingevoerd. Alle publicaties die vallen onder 'wetenschappelijk advies' zijn dienovereenkomstig gekenmerkt.

2015

Jaaroverzicht:

Programma's en activiteiten
gericht op ziektepreventie en
-bestrijding

Streptomyces is het grootste antibioticum-producerende genus. Het maakt bactericiden, fungiciden en immunosuppressieve stoffen aan

Antimicrobiële resistentie en zorggerelateerde infecties

Ondanks recente successen is er in veel lidstaten nog maar weinig besef van het belang van verstandig gebruik van antibiotica, vooral in samenhang met infectiepreventie en bestrijdingsmaatregelen. Tot voor kort deelden de lidstaten geen 'beste praktijken' voor de preventie en bestrijding van antimicrobiële resistentie en zorggerelateerde infecties. Het ECDC en zijn partners werken eraan om dat te veranderen.

Samen met het Europees Geneesmiddelenbureau en de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid publiceerde het ECDC het eerste gezamenlijke verslag over de geïntegreerde analyse van het gebruik van antimicrobiële middelen en het vóórkomen van antimicrobiële resistentie bij bacteriën afkomstig van mensen en voedselproducerende dieren. Bij het opstellen van dat verslag is gekeken naar de resultaten van de "One Health"-aanpak van antimicrobiële resistentie en ervan uitgegaan dat de gezondheid van de mens nauw samenhangt met die van dieren en het milieu.

Het ECDC publiceerde zijn tweede risicobeoordeling inzake de verspreiding in Europa van Enterobacteriaceae die carba-penemase aanmaken: 34% van alle EU/EER-landen had melding gemaakt van ofwel een interregionale verspreiding of

een endemische situatie. Twee jaar eerder, in 2013, was dat percentage nog maar 15% (zes landen).

In november publiceerde het ECDC zijn jaarlijkse update van EU-data over het gebruik van antimicrobiële middelen en antimicrobiële resistentie. De update bevatte alle beschikbare data van de EARS-Net-* en ESAC-Net-databanken**.

Tijdens de eerste door de WHO georganiseerde Wereldantibioticaweek namen op 18 november meer dan 40 Europese landen deel aan de Wereldantibioticadag. De dag stond in het teken van landelijke evenementen en campagnes voor een verstandig gebruik van antibiotica. Ook was er op 18 november een wereldwijde twitterchat, waarbij deelnemers uit Europa, de Verenigde Staten, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland via de hashtag #AntibioticResistance met elkaar in gesprek gingen.

* Europees Netwerk voor de surveillance van antimicrobiële resistentie

** Europees Netwerk voor de surveillance van de consumptie van antimicrobiële stoffen

Aangedreven door propaangas stoot deze muskietenvaak een CO₂-pluim, warmte en vocht uit om muskieten aan te trekken en te vangen

Opkomende en door vectoren overgedragen ziekten

Met meer dan 28 000 geïnfecteerde mensen en meer dan 11 000 doden beheerste de ebola-uitbraak in West-Afrika nagenoeg alle werkzaamheden in het kader van het Programma voor opkomende en door vectoren overgedragen ziekten.

Maar in 2015 deden zich ook uitbraken en epidemieën voor van andere door vectoren overgedragen ziekten: zika, door luizen overgedragen borrelia, de ziekte van Borna, chikungunya, Q-koorts en schistosomiasis.

Tegelijkertijd met de werkzaamheden voor de preventie en bestrijding van uitbraken werden in het kader van het Programma voor opkomende en door vectoren overgedragen ziekten bijgewerkte verspreidingskaarten van vectoren als muskieten, teken en zandvliegen gepubliceerd en ging het Centrum door met de publicatie van realtime data over gevallen van West-Nijlkoorts in Europa.

De ebola-epidemie die in maart 2014 in West-Afrika uitbrak, was de eerste noodsituatie waarop het ECDC en zijn partners reageerden op grond van Besluit nr. 1082/2013*. In november van dat jaar, toen Guinee nog steeds te maken had met een aanzienlijk aantal lokale uitbraken, verzochten de Amerikaanse Centers for Disease Control en de WHO het ECDC om via de detachering van Franssprekende deskundigen hun surveillance- en beheersingsactiviteiten in dat land te ondersteunen. Slechts

vier weken later vertrokken de eerste deskundigen naar Guinee. Alle detacheringen die via het ECDC plaatsvonden, werden gecoördineerd via het mondiale netwerk van de WHO voor waarschuwing en bestrijdingsmaatregelen (*Global Outbreak Alert and Response Network*) en in samenspraak met de Europese Commissie. Tegen de tijd dat de missie officieel was beëindigd – oktober 2015 – had het ECDC 89 deskundigen gemobiliseerd voor uitzending naar West-Afrika.

Op locatie in Guinee: Aan het ECDC verbonden epidemioloog Tarik Derrough (staand) op locatie in Guéckédou, Guinee

* Besluit nr. 1082/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 over ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid

Vaccinatiemaatregelen en andere maatregelen voor het beheer van de pluimveeproductie hebben in het Verenigd Koninkrijk geleid tot een afname van het aantal besmettingen met Salmonella enterica serovar Enteritidis. Desondanks deden zich in het Verenigd Koninkrijk nog meerdere uitbraken van S. Enteritidis faagtype 14b (PT14b) voor, die in verband worden gebracht met kippeneieren van buiten het Verenigd Koninkrijk.

Door voedsel en water overgedragen ziekten en veteranenziekte

Nieuwe technologieën zoals geautomatiseerde moleculaire typering en sequentieanalyse van het volledige genoom van ziekteverwekkers beloven een betrouwbare en kosteneffectieve ziektesurveillance. Het ECDC ondersteunt deze ontwikkeling en assisteert alle lidstaten die op volledige sequentieanalyse gebaseerde technieken willen toepassen, zowel voor routinematige surveillance als voor onderzoek naar de uitbraak van door voedsel en water overgedragen ziekten.

Geautomatiseerde sequentieanalyse van het volledige genoom zal uiteindelijk de standaardmethode worden voor het identificeren van door voedsel en water overgedragen ziekteverwekkers voor volksgezondheidsdoelstellingen. Organisaties die gebruikmaken van deze nieuwe technologie kunnen substantiële besparingen in tijd en geld tegemoet zien.

Het ECDC, de EFSA en de Europese referentielaboratoria hebben de technische en operationele infrastructuur ontwikkeld voor een door het ECDC gehoste 'One Health'-databank die moleculaire typeringsdata zal bevatten voor drie belangrijke ziekteverwekkers (*listeria*, *salmonella* en VTEC) en isolaten afkomstig van voedingsmiddelen en voeders, mensen en dieren. Voor surveillance op EU-niveau

wordt steeds meer gebruikgemaakt van moleculaire data, omdat hiermee op een effectieve manier signalen kunnen worden opgespoord die anders onopgemerkt zouden blijven.

In oktober 2015 publiceerde de FWD-NEXT-deskundigengroep een deskundigenadvies over de invoering in de EU van typeringsmethoden van de volgende generatie voor door voedsel en water overgedragen ziekten. Het advies behandelt het volledige typeringsproces, van de levering van monsters en sequentieanalyse tot het analyseren en delen van data.

In 2015 werd het systeem voor externe kwaliteitsbeoordeling voortgezet om de standaard voor medische microbiologie te verhogen en te verzekeren dat in alle lidstaten voldoende capaciteit bestaat voor het uitvoeren van microbiologische tests.

Hepatitis B: "Het virus verschuilt zich op de meest onverwachte plaatsen." Poster op een treinstation in Düsseldorf, Duitsland, die deel uitmaakt van een volksgezondheids campagne

Hiv, seksueel overdraagbare aandoeningen en virale hepatitis

Veel lidstaten hebben gefragmenteerde preventie- en zorgdiensten voor hiv, seksueel overdraagbare infecties en virale hepatitis, wat nadelig uitwerkt op de zichtbaarheid van de diensten, de financiële houdbaarheid ervan in gevaar brengt en uiteindelijk ook een effectieve preventie en bestrijding in de weg staat. Het ECDC ondersteunde lidstaten bij hun inspanningen om deze fragmentatie te verminderen door ze te wijzen op aantoonbare beste praktijken.

Het ECDC ging door met het monitoren van de uitvoering van de Verklaring van Dublin betreffende de bestrijding van hiv/aids in Europa en Centraal-Azië en publiceerde een uitvoerig monitoringverslag, aangevuld met zes samenvattingen van het beschikbare bewijs (*Evidence Briefs*) en zes technische thematische verslagen.

In november werd tijdens de Europese hiv/hepatitis-testweek de *Test Finder* beschikbaar gesteld, een online zoekfunctie waarmee door het invoeren van een postcode of plaatsnaam de dichtstbijzijnde locatie voor het laten uitvoeren van een hiv-test kan worden gevonden. Het ECDC produceerde ook een hulpmiddel voor het modelleren van hiv-infecties waarmee lidstaten de incidentie en prevalentie van hiv kunnen inschatten.

Het hulpmiddel maakt gebruik van surveillancedata voor het ramen van het aantal mensen met hiv, het jaarlijks aantal nieuwe infecties, de tijd die gemiddeld verstrijkt tussen infectie en diagnose en het aantal mensen dat behandeld moet worden.

Het Centrum ging het hele jaar door met het coördineren van de surveillance van hiv-infecties op EU-niveau. Het jaarlijks verslag over de *surveillance van hiv/aids in Europa*, dat samen met het Regionaal Bureau voor Europa van de WHO was opgesteld, werd op 1 december voor Wereldaidsdag gepubliceerd.

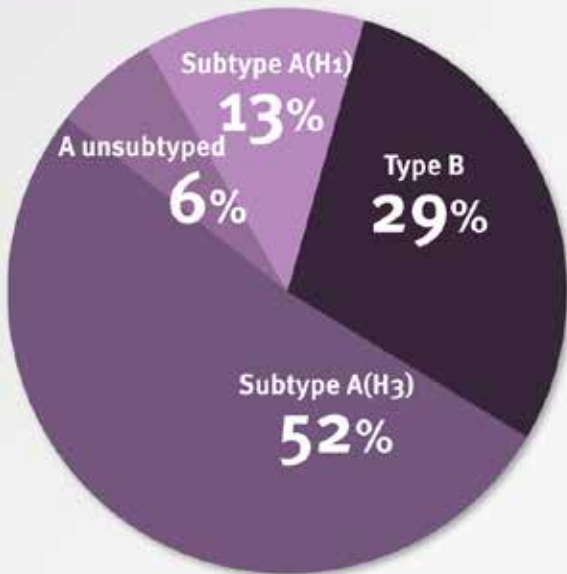
In juli publiceerde het ECDC een surveillanceverslag dat recente trends in de antimicrobiële resistentie van gonokokken laat zien.

De werkzaamheden voor de evaluatie van de effecten van het ECDC-richtsnoer voor de bestrijding van chlamydia werden voltooid en het evaluatieverslag gepubliceerd: "*Qualitative evaluation of the impact of the 2009 ECDC guidance document 'Chlamydia control in Europe'*".

Er werd in 2015 een richtsnoer opgesteld betreffende prenatale screening op verscheidene seksueel overdraagbare infecties, hepatitis en hiv, dat in het voorjaar van 2016 is gepubliceerd.

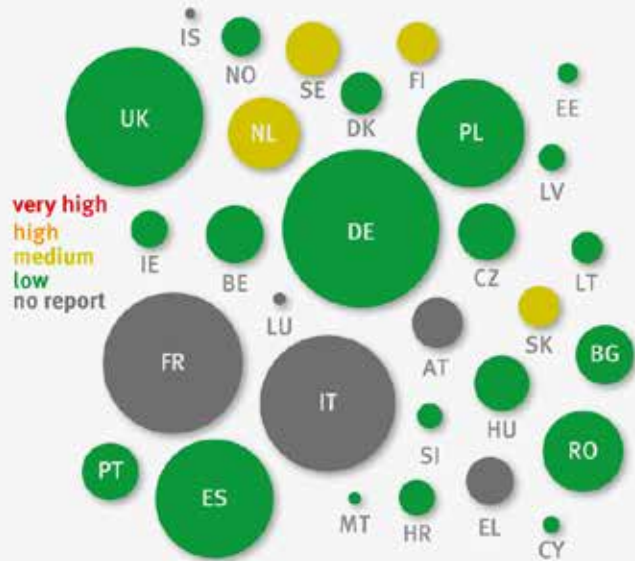
Influenza viruses circulating in 2014–2015

Only sentinel specimens are included

Influenza intensity in week 16

based on sentinel reports of influenza-like illness and/or acute respiratory infections

Bubble size is indicative of country population

Influenza trend

based on the percentage of sentinel specimens found positive, by week

Testen van monsters op de aanwezigheid van stammen van aviaire-influenzavirussen

Influenzavirussen en andere respiratoire virussen

Elk jaar is de seizoensinfluenza verantwoordelijk voor een aanzienlijke morbiditeit en mortaliteit. De belasting van de volksgezondheid door seizoensinfluenza wordt nog vergroot door zoönotische influenza en andere opkomende respiratoire virussen die de volksgezondheid bedreigen.

De Europese vaccinatieprogramma's voor seizoensgriep moeten worden gebaseerd op intensieve virologische en epidemiologische surveillance. In 2009 heeft de Raad van de Europese Unie een aanbeveling vastgesteld waarin voor ouderen en andere risicogroepen een vaccinatiegraad van 75% als doelstelling wordt geformuleerd.

Het ECDC ondersteunt de lidstaten bij hun inspanningen voor (pandemische) paraatheid, bijvoorbeeld door het intensiveren van de influenzasurveillance of het ondersteunen van maatregelen overeenkomstig Besluit nr. 1082/2013/EU over ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid.

Het gezamenlijk influenzaprogramma van het ECDC en het Regionaal Bureau voor Europa van de WHO werd voortgezet. Eveneens in samenwerking met WHO-deskundigen leverden

influenzadeskundigen van het ECDC een bijdrage aan het wekelijkse bulletin over seizoensinfluenza, *Flu News Europe*.

Zoönotische-influenzavirussen en andere opkomende respiratoire virussen werden via EPIS in real time gevolgd. Het ECDC beoordeelde regelmatig het risico van deze virussen voor de volksgezondheid, vooral wanneer ongebruikelijke of onverwachte gevallen van humane besmetting werden gemeld, en publiceerde de resultaten hiervan: in 2015 hadden 14 van de 42 in dat jaar gepubliceerde snelle risicobeoordelingen (33%) betrekking op influenza- en andere respiratoire virussen.

Het ECDC ondersteunde verscheidene studies naar de effectiviteit van seizoensinfluenzavaccins in Europa. Aanwijzingen voor de lage effectiviteit van de vaccins die in het seizoen 2014-2015 waren gebruikt, waren voor de nationale gezondheidsautoriteiten reden om te kijken naar aanvullende opties, zoals antivirale geneesmiddelen voor risicogroepen.

Links: Op de hoogte blijven van het aantal influenzagevallen: Gedurende het influenzaseizoen publiceerde het ECDC elke week grafieken waarin een visueel overzicht van alle influenzadata werd gegeven.

Flacon tuberculine Een dosis van twee eenheden tuberculine per 0,1 ml wordt in de bovenste laag van de huid gespoten. Het resultaat wordt 48 tot 72 uur later gecontroleerd. Deze intradermale injectie wordt de 'Mantoux-test' genoemd.

Tuberculose

Ter gelegenheid van de Wereldtuberculosedag lanceerden het ECDC en het Regionaal Bureau voor Europa van de WHO een bijgewerkte versie van hun uitvoerige rapport over de surveillance en monitoring van tuberculose: *Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe 2015*.

Voor de Wereldtuberculosedag 2015 had het ECDC de volgende drie boodschappen:

- Bij het huidige dalings tempo van 6% per jaar zal de EU/EER pas in de volgende eeuw vrij van tuberculose zijn. Als we willen dat tuberculose bijvoorbeeld tegen 2050 is uitgeroeid, zullen we ervoor moeten zorgen dat het aantal tuberculosegevallen ten minste twee keer zo snel afneemt.
- Europa heeft maatregelen op maat nodig. In de meeste landen met een lage incidentie van tuberculose is de incidentiegraad stabiel of neemt deze maar heel langzaam af en zijn de meeste patiënten van buitenlandse komaf. Landen met een hoge incidentie hebben te maken met hogere percentages herbesmetting en recidief. Zij melden ook veel meer gevallen van multiresistentie.

- Uitroeijing van tuberculose is alleen mogelijk als de huidige instrumenten en maatregelen efficiënter worden gebruikt en aangevuld met nieuwe en effectievere methoden.

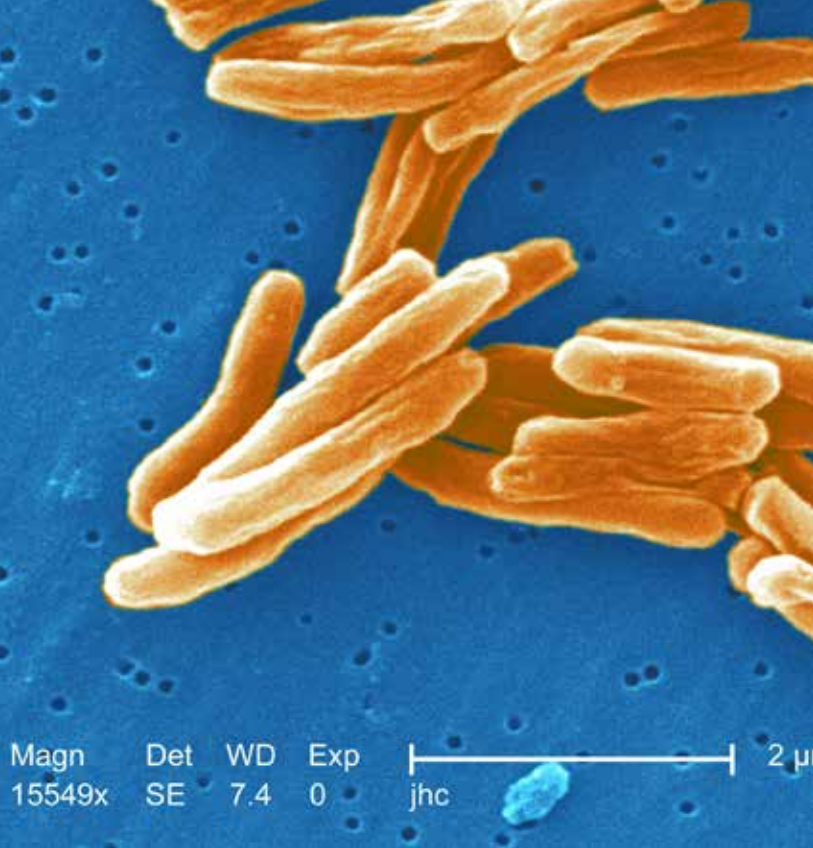
In maart ondersteunde het ECDC de *eerste ministeriële conferentie van het Oostelijk Partnerschap over tuberculose en multiresistentie*, die was georganiseerd door het Letse voorzitterschap van de Raad van de EU.

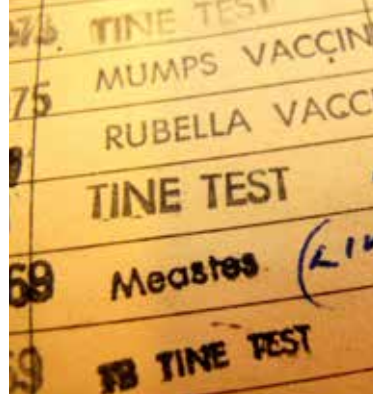
In een *Evidence Brief* voor beleidsmakers schetste het ECDC een aantal opties voor de actieve uitroeijing van tuberculose. Er werden verscheidene wetenschappelijke richtsnoeren betreffende tuberculose opgesteld en er werd begonnen met de werkzaamheden voor het ondersteunen van vijf landen die door de WHO hoogprioritair worden genoemd.

Linksboven: Grampositieve bacterie Mycobacterium tuberculosis. Middenboven: Geneesmiddelen tegen tuberculose, tbc-kliniek voor kinderen in Roemenië

Rechtsboven: Potjes voor sputum-onderzoek: Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maan-verenigingen.

Middenrechts: Apotheek in tbc-kliniek voor kinderen in Roemenië Beneden: Radiografie-werkstation

Linksboven: "Dit kan een beetje pijn doen."
Middenboven: Vaccinatiekaart
Rechtsboven: Griepvrij bij het ECDC
Middenrechts: Vaccinatiecampagne die wordt uitgevoerd door NHS Employers, Verenigd Koninkrijk
Beneden: Peuter in huisartsenpraktijk

Door vaccinatie te voorkomen ziekten

De nationale vaccinatieprogramma's die overal in Europa worden uitgevoerd, behoren tot de grootste successen op het gebied van de volksgezondheid van de laatste decennia. Infectieziekten waar elk jaar duizenden kinderen aan overlijden, zijn zeldzaam geworden.

Vaccinatieprogramma's zijn niet onomstreden en het ECDC wordt steeds vaker gevraagd om proactief op te treden door kennis en informatie en technische richtsnoeren te verstrekken. Voorbeelden van deze problemen zijn: de dreigende terugkeer van polio naar het Europese continent (uitgeroeid in 2002), omvangrijke niet of onvoldoende gevaccineerde populaties in de EU (geclusterd of her en der verspreid), voortdurende uitbraken van ziekten als mazelen en rode hond, en aanwijzingen dat een afnemende effectiviteit van vaccins of veranderingen in de ziekteverwekker sommige vaccinatieprogramma's kunnen ondergraven, bijvoorbeeld dat voor kinkhoest.

Aan de nieuwe online-atlas van surveillancedata voor besmettelijke ziekten (*Surveillance Atlas of Infectious Diseases*) werden acht door vaccinatie te voorkomen ziekten toegevoegd. De atlas heeft in snel tempo ingang gevonden als een nuttig hulpmiddel voor gezondheidswerkers die snel betrouwbare historische ziektegegevens nodig hebben. In twee rapporten werd ingegaan op de aarzeling om zich te laten vaccineren, tijdens een pan-Europese conferentie werd gesproken over deze aarzeling onder gezondheidswerkers,

en op verzoek van de Europese Commissie werd onderzoek gedaan naar het tekort aan een aantal vaccins in Europa.

In 2015 werd de *Europese Vaccinatieagenda* 400 000 keer bezocht en was daarmee nog steeds een van de meest bezochte functies op het webportaal van het ECDC.

Er is een aantal nieuwe vaccins op de markt gebracht. Vele daarvan zijn gericht op de preventie van ernstige ziekten bij volwassenen van middelbare leeftijd en de bestrijding van opportunistische infecties bij ouderen. In 2015 is het ECDC begonnen met het verkennen van het terrein van de immunisatie van volwassenen. Doel is om vaccinatieprogramma's te ontwikkelen die het gehele leven van mensen bestrijken en niet alleen de kindertijd en adolescentie. In dit verband moeten meer meerlandenstudies worden uitgevoerd naar de effectiviteit van vaccins, de veiligheid van vaccins en vaccinatie dekking.

In 2015 verbeterde het ECDC de systemen voor actieve surveillance van kinkhoest en invasieve pneumokokkenziekte. De surveillance van beide ziekten wordt uitgevoerd via ziekenhuisnetwerken waarbij laboratoriumdeskundigen, epidemiologen en klinici gezamenlijk werken aan het zo snel mogelijk opsporen en diagnosticeren van ziektegevallen.

Vaccinaties zijn het grootste succes in de geschiedenis van de volksgezondheid.

Salmonellosis

Just the tip of the iceberg

Salmonella infections are among the most common food-borne infections affecting humans in the EU. However, the reported case numbers are much lower than the actual number of circulating infections. ECDC has developed a tool that estimates the frequency of exposure to *Salmonella*, which is much closer to the true incidence of *Salmonella* in the population than the reported number.

The number of yearly reported cases (white) is represented by the tip of the iceberg, while the estimated frequency of exposure to *Salmonella* (orange) is shown as the rest of the iceberg.

① Ireland 350	⑤ Austria 1 800	⑨ France 6 300
② Romania 400	⑥ Finland 2 800	⑩ Italy 6 520
③ Greece 480	⑦ Spain 3 400	⑪ Netherlands 6 590
④ Denmark 1 680	⑧ Sweden 4 000	⑫ United Kingdom 10 400
		⑬ Poland 16 000

Numbers are rounded to the nearest ten thousand. For some countries, cases were reported by year, and for others it is an average of two or more years depending on the years of serum collections. Original article: Melbak K, Simonsen J, Jørgensen C, Kroghfelt K, Falkenhorst G, Ethelberg S, et al. Seroprevalence of human infections with non-typhoid *Salmonella* compared with data from public health surveillance and food animals in 13 European countries. *Clin Infect Dis.* (2014) 59 (11): 1599-1606.

Gezondheidsvoorlichting

Risico- en crisiscommunicatie op basis van een onafhankelijke beoordeling van risico's voor de volksgezondheid is een essentieel aspect van het werk van het ECDC. Het vermogen om in snel tempo wetenschappelijk en technisch deugdelijke informatie over bedreigingen voor de volksgezondheid te verstrekken, kan in veel gevallen bijdragen aan een de-escalatie van een crisissituatie.

Het ECDC publiceerde in 2015 in totaal 170 verslagen, waaronder 42 snelle risicobeoordelingen en 83 surveillanceverslagen. Het aantal abonnees van de maandelijkse online nieuwsbrief over publicaties steeg naar 2312. Het wekelijks overzicht van surveillancedata voor influenza werd gefuseerd met *Flu News Europe*, een gezamenlijke webpublicatie van het ECDC en de WHO.

In het strategisch meerjarenprogramma voor de periode 2014-2020 wordt benadrukt dat de gegevens van het Centrum beschikbaar moeten komen in een interactief onlineformat dat de data meerwaarde geeft. Dat is een van de redenen waarom het ECDC er steeds meer toe overgaat om data, grafieken, kaarten en infografieken als downloadbare content, vrij van auteursrechten, op zijn webportaal te publiceren. Deze aanpak maakt het voor partners en stakeholders gemakkelijker om de publicaties van het ECDC in de eigen voorlichtingsproducten te verwerken.

De rubriek *Data and Tools* op het webportaal van het ECDC werd uitgebreid en vormt nu de toegangspoort tot een schat aan interactieve data, kaarten en infografieken. Nieuwe hulpmiddelen zoals de interactieve *Surveillance Atlas of Infectious Diseases* zijn eveneens via het webportaal van het ECDC toegankelijk.

Ondanks de afnemende interesse voor ebola bleef het aantal bezoeken aan het webportaal van het ECDC stabiel. In 2015 werden in totaal 1 160 000 bezoeken geregistreerd, vergeleken met 1 200 000 in 2014. Het aantal volgers op Twitter steeg van 9 000 naar 12 600. Het aantal volgers van de Twitter-account van het ECDC over uitbraken steeg van 700 in 2014 naar ongeveer 1 100 in 2015, een trend die ook voor de andere Twitter-accounts van het ECDC werd waargenomen.

Het hele jaar konden gezondheidsjournalisten voor vragen en informatie terecht bij de persdienst van het Centrum. In nauwe samenwerking met de Europese Commissie en het Comité voor de beveiliging van de gezondheid droeg het ECDC bij aan de EU-brede communicatierespons op ebola, bijvoorbeeld met bijdragen aan de conferentie *Ebola Lessons Learned*, die werd georganiseerd door de Commissie en in oktober 2015 werd gehouden.

In november namen meer dan veertig landen, verspreid over heel Europa, deel aan activiteiten rond de Europese Antibioticadag, die in het teken stond van campagnes voor een verstandig gebruik van antibiotica. Het ECDC ging ook een samenwerkingsverband met de WHO aan voor de eerste Wereldantibioticaweek en organiseerde op 18 november een wereldwijde twitterchat.

Het ECDC ging door met de ontwikkeling van instrumenten voor gezondheidsvoorlichting en ondersteunde landen bij hun inspanningen voor een betere risicocommunicatie. Een voorbeeld hiervan zijn de kits en ander materiaal voor campagnes over ziekten die door vaccinatie kunnen worden voorkomen die het communicatieteam in 2015 produceerde.

Links: Infografiek over salmonellose Het ECDC deelt via zijn website en sociale media infografieken, die vrij van auteursrechten zijn.

Zoltán Kis, die met goed gevolg een EUPHEM-opleiding van het ECDC heeft voltooid, en collega Anne Brüggemann (beiden verbonden aan de universiteit van Marburg, Instituut voor virologie) aan het werk in een veldlaboratorium onder beheer van het European Mobile Laboratory Consortium; Guéckédou, Guinee

Opleiding

De twee takken van het beursprogramma – EPIET en EUPHEM – bleven doorgroeien. In 2015 werd een nieuwe groep van 38 bursalen geworven. Aan het einde van het jaar waren 77 bursalen ingeschreven, waaronder de eerste programmadeelnemer uit Kroatië. In het kader van het programma werden 20 bezoeken aan opleidingslocaties gebracht en 9 opleidingsmodules en cursussen georganiseerd.

Ook in 2015 werden deskundigen op hoog niveau uitgewisseld en voor 2016 zijn al 12 deskundigen ingeschreven. In totaal hebben 105 vakmensen en ervaren deskundigen uit EU-lidstaten deelgenomen aan cursussen over multiresistente organismen, snelle risicobeoordelingen in complexe noodsituaties, epidemiologie en surveillance, en tijdreeksanalyse. De zomercursussen werden bijgewoond door 30 deelnemers uit 20 EU/EER-lidstaten, 15 deelnemers uit MediPIET-landen en 18 interne deskundigen.

MediPIET, het opleidingsprogramma voor veldepidemiologie voor het Middellandse Zeegebied, dat in 2012/2013 door het Centrum is ontwikkeld, wordt nu gecoördineerd door een Spaans consortium, maar staat nog steeds onder de wetenschappelijke leiding van het ECDC. Het ECDC bekleedt

tevens het voorzitterschap van de wetenschappelijke adviesraad van MediPIET. Het programma wordt gefinancierd door de Europese Commissie.

In 2015 is de virtuele academie van het ECDC – een platform voor e-learning en gecombineerd leren – operationeel geworden. Er werd een eerste e-learningcursus ontwikkeld over het schrijven van wetenschappelijke referaten. De pilot van deze cursus had dertig deelnemers en verliep succesvol.

Het ECDC publiceerde een werkdocument over de kerncompetenties waarover immunologen en deskundigen op het gebied van door vaccinatie te voorkomen ziekten moeten beschikken en formuleerde een strategie voor opleidingen op het gebied van volksgezondheid, die in juni 2015 door de raad van bestuur werden goedgekeurd.

EPIET- en EUPHEM-bursalen en afgestudeerde bursalen bleven een belangrijke rol spelen bij het ondersteunen van de internationale respons op de uitbraak van ebola in West-Afrika: Er werden 3 EPIET-coördinatoren en 25 EPIET/EUPHEM-bursalen voor veldwerk uitgezonden.

De interactieve Surveillance Atlas of Infectious Diseases bevat nu surveillancedata voor 25 besmettelijke ziekten

Ziektesurveillance en voorbereiding en respons op ziekte-uitbraken

De *Surveillance Atlas of Infectious Diseases*, toegankelijk via het webportaal van het ECDC, is nu volledig operationeel. Eind 2015 bevatte de atlas surveillancedata voor 25 meldingsplichtige ziekten. De op EU-niveau verzamelde data worden gepresenteerd in een interactief onlineformat.

Het ECDC lanceerde een project voor de herstructurering van het surveillancesysteem om de gebruikerservaring met zijn surveillancehulpmiddelen te verbeteren. Ook de vergelijkbaarheid van data werd verder verbeterd.

Er werd overeenstemming bereikt over nieuwe gevalsdefinities voor dengue en chikungunya en voor syfilis werden herziene gevalsdefinities gepubliceerd. Ook werden besprekingen gestart over een gevalsdefinitie voor de ziekte van Lyme.

Er werd vooruitgang gemaakt met de geleidelijke invoering van moleculaire typering voor de surveillance van een beperkt aantal ziekten.

Epidemiologische informatie en respons: Het ECDC publiceerde 42 snelle risicobeoordelingen. Daarnaast werden 20 epidemiologische updates online geplaatst.

Het ECDC verleende actief steun aan de uitvoering van artikel 4 van Besluit nr. 1082/2013/EU over ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid. Het ECDC hielp bij de ontwikkeling van een model voor nationale paraatheidsplannen voor ziekte-uitbraken. Het Centrum werkte ook aan methodieken, indicatoren en instrumenten voor het beoordelen van de staat van paraatheid van lidstaten.

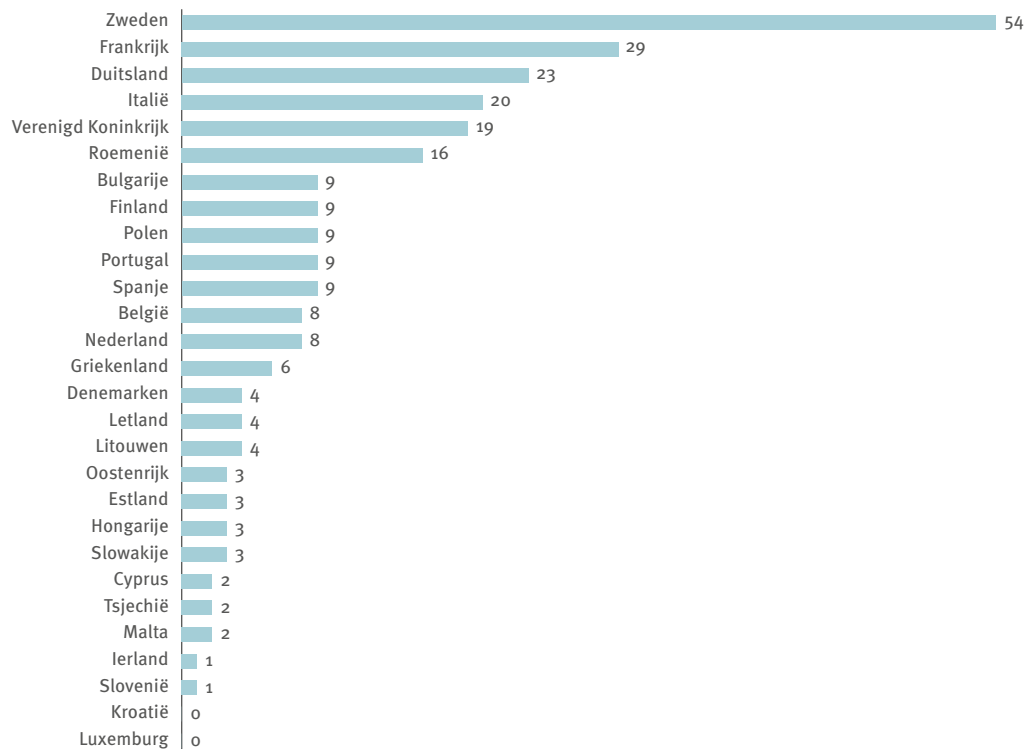
Het ECDC verleende technische ondersteuning aan de inspanningen van België, Portugal en Roemenië om zich beter voor te bereiden op een uitbraak van ebola. Het ECDC-team hield zich onder meer bezig met het formuleren van gevalsdefinities en aspecten als het isoleren en behandelen van zeer besmettelijke patiënten en risicocommunicatie. Ten behoeve van paraatheidstests werden opleidingsmodules voor simulatieoefeningen ontwikkeld en werd het handboek simulatieoefeningen geactualiseerd.

Het ECDC organiseerde een bijeenkomst van de nationale contactpunten voor paraatheid en respons en ontwikkelde verscheidene technische producten: een reeks casestudy's over het MERS-coronavirus en polio, een project betreffende risicoprioritering en een studie naar de gevolgen voor de volksgezondheid van de groeiende instroom van migranten.

Het ECDC in één oogopslag: getallen en cijfers

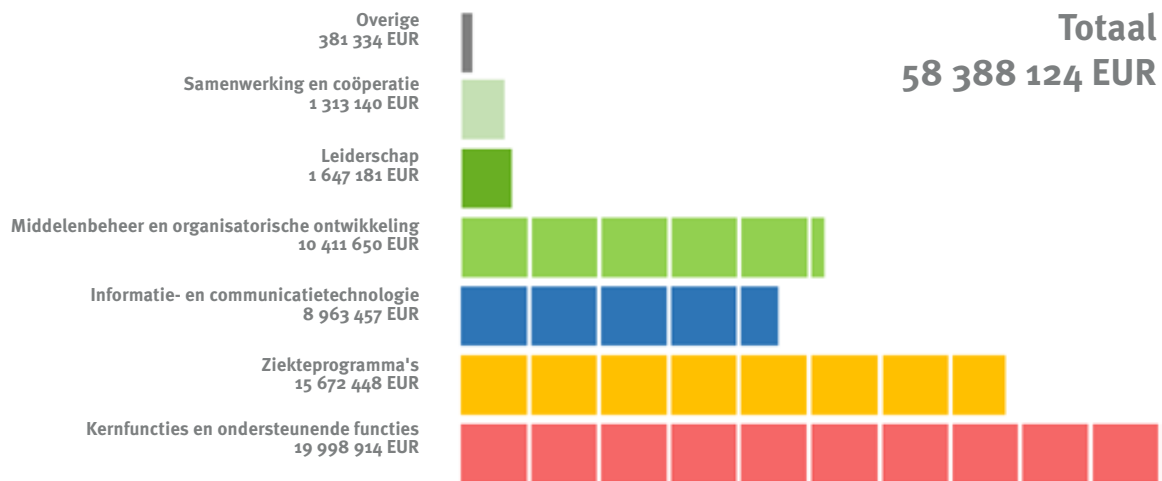
Eind 2015 had het ECDC 260 voltijdmedewerkers. Bij het Centrum werken mensen uit alle lidstaten van de EU, met uitzondering van Luxemburg en Kroatië.

Personeelsbestand

Geografische balans van het statutaire personeel van het ECDC (arbeidscontractanten en tijdelijk functionarissen), 31 december 2015

Begroting 2015

NB: Dit diagram toont alleen de belangrijkste begrotingscategorieën

Waarnemend directeur Andrea Ammon spreekt tijdens de viering van het tienjarig bestaan van het ECDC haar personeel toe dat zich voor het hoofdgebouw heeft verzameld

**Europees Centrum voor ziektepreventie en
-bestrijding (ECDC)**

Postadres:

Granits väg 8, SE-171 65 Solna, Zweden

Bezoekadres:

Tomtebodavägen 11A, SE-171 65 Solna, Zweden

Tel. +46 858601000

Fax +46 858601001

www.ecdc.europa.eu

Een agentschap van de Europese Unie

www.europa.eu

Neem een abonnement op onze publicaties

www.ecdc.europa.eu/en/publications

Neem contact met ons op

publications@ecdc.europa.eu

 Volg ons op Twitter

[@ECDC_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

 Like ons op Facebook

www.facebook.com/ECDC.EU

■ Publications Office

ISBN 978-92-9193-920-6